

ÕPPIJASÕBRALIK ÕPIKESKKOND ÜLDHARIDUSKOO

JUHENDAJA SILVA STEPANOVA

SISSEJUHATUS

Uurimistöö on tehtud teemal õppijasõbralik õpikeskkond üldhariduskoolis. Töö teema valiti isiklikust huvist koolis toimuva vastu, sest autoril on soov luua tulevikus oma kool. Orienteerivalt peaks oma kooli loomine toimuma 13 aasta pärast, mil autoril on läbitud üldhariduskool ja ülikool ning on olemas töökogemus. Seetõttu osales autor ka töövarjupäeval, mille raames varjutas koolidirektorit. Töövarjupäeval sai autor ülevaate direktori tööst ja tema tööülesannetest.

Koolis näeb uurimistöö autor iga päev õpikeskkonna probleeme, mis pole õppijasõbralikud. Nendeks on näiteks istekohtade paigutus klassis, õpilase ja õpetaja vahelised suhted, õpilaste omavahelised suhted ja õpperuumi sisustus. Neile probleemidele mõeldes arvas autor, et oleks huvitav teada saada direktorite arvamust, milline peaks olema nende arvates õppijasõbralik õpikeskkond tulevikus.

Eelmainitust lähtuvalt seadis uurimistöö autor eesmärgi leida vastus küsimusele, milline on õppijasõbralik keskkond 13 aasta pärast üldhariduskoolis.

Eesmärgi saavutamiseks seadis autor järgmised ülesanded:

- 1) uurida erinevate koolide arengukavasid;
- 2) koostada arengukavade põhjal arengusuundade tabel;
- 3) otsida ja uurida teooriat õpikeskkonna kohta;
- 4) koostada küsimused ja teha intervjuud;
- 5) töödelda intervjuud (transkribeerimine, kodeerimine);
- 6) esitada tulemused ja teha kokkuvõtted.

Uurimistöö koosneb neljast osast. Uurimistöö esimene ja teine osa on teooria, milles käsitletakse järgnevaid teemasid: õpikeskkondade võimalused, õpikeskkond, füüsiline õpikeskkond, emotsionaalne õpikeskkond, vaimne õpikeskkond, intellektuaalne õpikeskkond ning sotsiaalne õpikeskkond. Uurimistöö kolmandas osas on esitatud töö metoodiline pool.

Neljandas osas esitatakse uurimuse käigus tehtud intervjuude tulemused. Vajadusel on peatükkide alguses võõrsõnade sõnaseletused.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	1
1. ÕPIKESKKONDADE VÕIMALUSED	4
2. ÕPIKESKKOND	5
2.1. Füüsiline õpikeskkond	5
2.2. Emotsionaalne õpikeskkond	9
2.3. Vaimne õpikeskkond	9
2.4. Intellektuaalne õpikeskkond	12
2.5. Sotsiaalne õpikeskkond	13
3. METOODIKA	15
4. TULEMUSED	17
4.1. Tulemuste esitamine	17
4.2. Kokkuvõtte esitatud tulemustest	20
KOKKUVÕTE	22
KASUTATUD KIRJANDUS	23
LISAD	24
Lisa 1. Töökeskkonna selgitus	24
Lisa 2. Koolide arengukavade saavutamise eesmärgid	25
Lisa 3. Intervjuude küsimused	29
Lisa 4. Uurimistöö autori tutvustus intervjuueeritavatele	30
Lisa 5. Kodeerimise näidis	31

1. ÕPIKESKKONDADE VÕIMALUSED

Eestis on koolidel kolm erinevat omandivormi. Nendeks on munitsipaalkool, riigikool ja erakool. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS, RT I 2010, 41, 240 ... RT I, 13.03.2019, 119) § 1 lõikest 2 nähtub, et munitsipaalkool on kool, mille pidaja on vald või linn. Riigikool on kool, mille pidaja on riik. Erakool on kool, mille pidaja on eraõiguslik juriidiline isik. Erakoolina tegutsevale koolile kohaldatakse PGS-i niivõrd, kuivõrd erakooliseadus ei sätesta teisiti (PGS § 1 lg 2).

PGS § 2 lg 1 järgi on põhikool üldhariduskool, mis loob võimalused põhihariduse omandamiseks ja koolikohustuse täitmiseks. Põhikoolis on õppekava täitmiseks arvestatud aeg üheksa aastat. Õpilane on koolikohustuslik kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni.

Põhikoolile järgnevat üldhariduskooli nimetatakse gümnaasiumiks. Gümnaasium loob võimalused üldkeskhariduse omandamiseks. Nominaalne õppeaeg gümnaasiumis on kolm aastat (PGS § 2 lg 2).

Nii põhikoolil kui ka gümnaasiumil on hariv ja kasvatav ülesanne. „Põhikool aitab kaasa õpilase kasvamisele loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus ning valida oma huvide ja võimete kohast õpiteed” (PGS § 4 lg 1). Veel on põhikooli ülesanne luua õpilasele õpikeskkond, mis oleks talle eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja tema õpihuvi toetav. (PGS § 4 lg 2) „Gümnaasiumi ülesanne on noore ettevalmistamine toimima loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärgi teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna” (PGS § 5 lg 1). Samuti on gümnaasiumi ülesanne luua tingimused, mis aitaksid õpilastel omandada teadmisi, oskuseid ja väärtushoiakuid selleks, et jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või kutseõppeasutuses. (PGS § 5 lg 2)

2. ÕPIKESKKOND

PGS § 4 lg 2 järgi on õpikeskkond õpilasele loodud eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav keskkond, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist. Kuigi põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on selgitatud termini õpikeskkond sisu, puudub õpikeskkonnal keskkonnateooria (Kikas ja Toomela, 2015), mis selgitaks, millised keskkonnaaspektid on inimeste vaimsete eripärade võimalikuks aluseks. „See aga on õpetamisel keskne küsimus, sest õpetades luuakse arengut toetav keskkond. Ilma keskkonnateooriata on raske mõista, mis on õpikeskkonnas oluline, mis toetab ja mis hoopis takistab õpilase arengut.” (Kikas ja Toomela, 2015, lk 20–21) Uurimistöö tegija tunnetab, et keskkonnateooriat saab võrrelda töökeskkonnaga, sest õpilased on samuti õppetöö ajal vastavas keskkonnas, kus toimub õppetöö. Ühtlasi arvab autor, et õpikeskkonnal ja töökeskkonnal on sarnasusi, mis on seotud ka keskkonnateooriaga. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduses (1999) tuuakse välja, et töökeskkonnaks nimetatakse ümbrust, milles inimene töötab (vt lisa 1).

Kui hakata looma õpikeskkonda, tuleks kindlasti arvestada nii õpilase hetketaseme kui ka tema arengupotentsiaaliga, selleks aga tuleb õpilast uurida ehk õppida tundma tema õpetamise jaoks olulisi isikuomadusi (Kikas ja Toomela, 2015, lk 29).

„Keskkond ei ole mitte üks nähtus, vaid eristub liikideks. Õpetamise ja õppimise vaatepunktist on olulisim mõista, et õpetatakse ja õpitakse käitumiskeskkonnas, mille sisu ja olemuse määrab iga selles keskkonnas oleva indiviidi isiklik vaatepunkt.” (Kikas ja Toomela, 2015, lk 23) Seega hõlmab õpikeskkond laialt võttes kogu koolikeskkonda, koolikliimat ja koduseid tingimusi. Selle juurde kuulub õpilase vaba aeg ja huvitegevus. Kitsamalt ja koolikesksemalt mõistetud õpikeskkond jaotub füüsiliseks, emotsionaalseks, vaimseks, intellektuaalseks ning sotsiaalseks õpikeskkonnaks. (Sarv) Järgnevates alapeatükkides tutvustatakse täpsemalt erinevaid õpikeskkondi.

2.1. Füüsiline õpikeskkond

Füüsiline õpikeskkond on keskkond, mis hõlmab nii koolihoonet kui ka kooliümbrust (Sutrop jt, 2017, lk 240). Järgnev loetelu kirjeldab, mis peaks olema füüsilises õpikeskkonnas: kaasaegne õpikeskus; projekti- ja piserühma töö ruumid; paindliku interjööri klassi- ja õpperuumid, mis on kergesti kohandatavad erinevate õppevormide tarvis; esteetiliselt

eakohased ruumid ja ruumide akustilised omadused. (Sarv) „Füüsilise õpikeskkonna moodustavad õppimisel sellised füüsilised tingimused nagu õpperuumi kujundus, sisustus, valgustus, õhutus, akustika, temperatuur, istekohtade paigutus jms. Kaudselt avaldab õppimisele mõju ka ümbritsev keskkond laiemalt. On oluline, et füüsilise keskkonna tegurid ei tõmbaks õppija tähelepanu endale.” (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 27). See, kuidas õpilased füüsilises ruumis aastate kaupa viibivad, mõjutab nii nende meeleolu, tegevusi kui ka suhteid kaaslastega. Aina tavalisemaks on muutunud õuesõpe ja väljaspool kooli õppimine. Hoolimata sellest möödub siiski suurem osa õpilase ajast klassiruumis, olgu selleks siis koduklass või ainekabinet (Sutrop jt, 2017, lk 240). Järgnevalt tuleb juttu neljast erinevast ruumipaigutusest füüsilises õpikeskkonnas.

Üksteise taga istuvate õppijate pingiread (vt foto 1) sobivad individuaalseks tööks, kui on vaja keskenduda ainult oma tööülesannetele. Selline ruumipaigutus ei toeta suhtlemist, kuulamist, üksteisega arvestamist ja üksteiselt õppimist. Selline ridade pingisüsteem võib luua ebavõrdsust, sest esimese ja viimase pingirea õpilased suhestuvad õpetaja ning klassikaaslastega erinevalt. Paljudel eespool istuvatel õpilastel on keeruline töötada, kui ei ole võimalik näha, mida ülejäänud klass teeb. Samuti on raske kuulata kaasõppija küsimust või kommentaari, mis tuleb selja tagant. Ka täiskasvanud õppijate seas on tavaline, et koolitusel täituvad viimased read esimesena. Ühelt poolt on põhjuseks harjumuslik suhtumine, et taga istuvad õppijad saavad olla vähemaktiivsed. Teiselt poolt on mõnele inimesele vaja ülevaadet keskkonnast. (Sutrop jt, 2017, lk 240–241) „Kui õpetaja eesmärgiks on koostööne, aktiivne, võrdne ja üksteist arvestav keskkond, kus on olulised sotsiaalsete oskuste ja empaatia arendamine, siis tasub üksteise seljataga istumist vältida” (Sutrop jt, 2017, lk 241).

Foto 1. Üksteise taga istuvate õppijate pingiread (foto: Romer Raamat)

„U–kujuline ruumipaigutus (vt foto 2), kus õppijad istuvad laudade taga, meeldib enamasti nii koolilastele kui ka täiskasvanud õppijatele, sest kõik näevad ja kuulevad kõiki, kõrvalistujaga on võimalik koostööd teha, laud õppija ees tagab turvalisuse” (Sutrop jt, 2017, lk 241). Sellise paigutusega ruumis on õpetajal mugav liikuda: vaateväli on avatud ja saab suhelda võrdsel

positsioonil, samuti on õpetajal võimalik näha, juhendada ja tagasisidestada kõiki õpilasi võrdselt (Sutrop jt, 2017, lk 241). „Sellises ruumis on hea teha ka rollimänge ja suhtlusharjutusi, mis nõuavad liikumist ja paariliste vahetamist, ning liikumisharjutusi, kuna ruumi keskele jääb suur tühi ruum” (Sutrop jt, 2017, lk 241). Mõnikord võib olla probleem rühmatööde jaoks klassi ümberpaigutamine või ka laudade U-kujuliseks paigutamine, kui klassis on üle 20 õpilase (Sutrop jt, 2017, lk 241).

Foto 2. U–kujuline ruumipaigutus (foto: Romer Raamat)

„Ringikujuliselt paigutatud toolid ilma laudadeta tekitavad kõige avatuma suhtluskonna.” (Sutrop jt, 2017, lk 241) (vt foto 3) Kui inimeste vahel pole barjääre, praegusel juhul laudu, kujuneb tavaliselt kõige usalduslikum vestlus. Kui eesmärk on empaatia ning mõistmise suurendamine, isiklike arvamuste väljatoomine ja rühma omavaheliste suhete tugevdamine, on selline ruumipaigutus sobiv. Samas võivad paljud õpilased tunda end ebaturvaliselt, kui kindlustunnet tekitavat lauda pole ees (Sutrop jt, 2017, lk 241–242). „Kui aga klassis on head ja usalduslikud suhted, suurendavad arutelud ringis neid veelgi” (Sutrop jt, 2017, lk 242). Ringikujuline ruumipaigutus on hea ka siis kui ühisele arutelule järgneb rühmatöö (Sutrop jt, 2017, lk 242). „Vahel on õpetajatel raske harjumuspärase laua-taga-õppimise asemel kujundada ruum ringi- või poolringikujuliseks, kus soovitavalt ka õpetaja istub õpilaste hulgas ringis. See sunnib õpetajat oma tavapärasest positsioonist loobuma. Õpiprotsessile tuleb aga kasuks, kui ka õpetaja on „võrdne võrdsete seas”. Ta on küll õpikeskkonna looja, kuid samas ka õppija nagu teisedki ruumisviibijad.” (Sutrop jt, 2017, lk 242)

Foto 3. Ringikujuliselt paigutatud toolid ilma laudadeta (foto: Romer Raamat)

Laudkondades õppimine (vt foto 4) on tänapäeval kasutusel paljudes tundides. Selline paigutus on saanud tavapäraseks Hea Alguse klassides. Samuti on laudkondades õppimine oluline keskkonna tunnus keelekümbluskoolides (Sutrop jt, 2017, lk 242). „Laudkonnad on soovitatav paigutada ruumis poolringikujuliselt, et ükski laudkond poleks teise selja taga ning kerge vaevaga saaks toolid ümber laua asetada nii, et kõik oleksid kõigile nähtavad. Laudkonna sobiv suurus on neli kuni kuus inimest. Laudkonnas õppimine soodustab koostöist õppimist ning üksteisega arvestamist.” (Sutrop jt, 2017, lk 242)

Foto 4. Laudkonnad (foto: Romer Raamat)

Õpetaja asend klassis on õpikeskkonna juures oluline, sest tema on õpikeskkonna looja ning seega on tal ülioluline roll selles. See üliolulisus ei tähenda seda, et tema füüsiline positsioon peaks olema kõrgemal. (Sutrop jt, 2017, lk 243) „Tänapäeval ei ole õnneks palju klassiruumi, kus õpetaja laud on kõrgemal poodiumil.” (Sutrop jt, 2017, lk 243) Sama tasapind õpilastega aitab kaasa, et ei tekiks nn ülalt alla vaatamise positsiooni. Üksteise austamine õpiruumis on oluline ja see peab olema vastastikune. Sellele aitab kaasa, kui füüsilise keskkonna mõttes on õpetaja ja õpilased ühel tasandil. Samas võib nii õpetaja kui ka õpilaste isikliku ruumi, nn privaattruumi, vajadus erinev olla. (Sutrop jt, 2017, lk 243) „Mõnele sobib, kui õpetaja on talle lähemal kui meeter, teisele võib see olla häiriv. Mida parem on õhkkond õpiruumis, seda väiksemad võivad olla vahemaad.” (Sutrop jt, 2017, lk 243) Kui õpetaja tahab tagasisidet, kas tema suhtluspositsioon õpilastega on sobiv, võib tundi kutsuda usaldusväärse kolleegi või nõustaja, kellelt saab adekvaatset tagasisidet (Sutrop jt, 2017, lk 243).

Õpilased ei pea alati ülesandeid lahendades viibima ühes ruumis ega ka mitte koolis (Sutrop jt, 2017, lk 244). „Õppimise kohana saab kasutada ka kooliväliseid kohti, nt metsad, pargid, muuseumid, ettevõtted jm, mis on seotud projekti teema või ülesandega ning toetavad selle edukat lahendamist” (Sutrop jt, 2017, lk 244). Koolipäeva lõpul võivad õpilased koguneda klassi, reflekteerida ning tutvustada uurimistulemusi ja analüüsida, mida ja mil viisil õpiti. Vabadus õppimise kohta ja aega valida annab õpilasele võimaluse ise oma õppimist juhtida ja selle eest vastutada. (Sutrop jt, 2017, lk 244–245) „Sageli jääb õpetajal puudu julgusest anda vabadus ja vastutus õppijatele. Vastutuse õppimine saab tulla aga ainult siis, kui

õppijale on antud piisavalt vabadust ja valikuid" (Sutrop jt, 2017, lk 245). On suurepärane, kui koolihoones on ruume, kus saab koos rühmaga või individuaalselt õppida (Sutrop jt, 2017, lk 245). „Selleks saab kasutada nii avatud koridore kui ka vastavalt kooli võimalustele saali, sööklaid ja muid ruume" (Sutrop jt, 2017, lk 245). Peamine on valmisolek usaldada õpilasi nii-öelda õpetaja silma alt ära, iseseisvalt õppimisega tegelema. Paljude koolide juurde on loodud õuesõppe klassid või kohad, kus on võimalik õues juhendatult õppimisega tegelda. (Sutrop jt, 2017, lk 245)

2.2. Emotsionaalne õpikeskkond

Emotsionaalse õpikeskkonna alla kuuluvad kaitstus; vabadus hirmudest; hubasus; õpi- ja loomingukesksus; meisterlikkuse ja tulemuslikkuse taotlemise positiivne tunnustamine; tunnustus standardi alusel; tunnetus- ja esteetilise naudinguga taotlemine ja toetamine (Sarv). Uurimistöö autori arvates mängib emotsionaalses õpikeskkonnas olulist rolli see, kuidas õpilane ennast tunneb, sest sellest oleneb, kuidas õpilane tunnis kaasa töötab või kuidas õpilane suhtleb teiste kaaslastega. Siia kuulub näiteks ka eneseväljendamine, sest õpilane peab tunnis olles õpetajale midagi vastates ennast väljendama nii, et kõik saaksid temast ühtemoodi aru. Uurimistöö autor arvab, et emotsionaalses õpikeskkonnas võib õppija enda juures teada saada selliseid külgi, mida ta varem ei teadnud.

Emotsionaalse õpikeskkonna puhul on ekslik arvamus, et mõtlemise õpetamine ei pööra olulist tähelepanu elu emotsionaalsele küljele. (Fisher, 1995, lk 9) „Mõtlemine ja tunded ei pea tingimata olema omavahel vastuolus" (Fisher, 1995, lk 9). Õpetades mõtlemist ei tohi piirata õpilaste emotsionaalset arengut ega muuta neid tundetuteks robotiteks, kes teavad kõige hinda, kuid mitte millegi väärtust. Mõtlemine ei saa areneda emotsionaalses vaakumis ning see tegevus eeldab eesmärki ja tõukejõudu. (Fisher, 1995, lk 9) „Inimese käitumises on kesksel kohal mitmesugused emotsioonid, tunded, kired. Meie ülesanne ei ole vabastada ei ennast ega lapsi tunnetest ja emotsioonidest, vaid eelarvamustest, mitmesugustest irratsionaalsetest nähtustest ning oletustest. Mõtlemise ja emotsioonide ühendamine on õppimise ja intelligentsuse arengus peamine mõjutegur." (Fisher, 1995, lk 9)

2.3. Vaimne õpikeskkond

Järgnevalt on esitatud alapeatükis olulised mõisted:

indikaator – mingi nähtuse olemasolu näitaja (Võõrsõnade leksikon);

innovatsioon – mingi teadusliku või tehnilise avastuse, leiutise või muu saavutuse rakendamine, uuendus (Võõrsõnade leksikon);

teadusloome – inimtegevuse vorm, mille korral mingis kindlas märgisüsteemis on talletatud empiiriliste faktide organiseeritud kogum, millel on kindel autor (Puura, 2012);
paradigma – sõna muutevormistik; teadusloos: püsiv ja üldtunnustatud mõistete, seaduste ja meetodite süsteem, millel rajaneb uurimine ja õpetamine (Võõrsõnade leksikon).

Füüsiline õpikeskkond mõjutab paljuski seda, milliseks võivad kujuneda inimeste suhted (Sutrop jt, 2017, lk 246). Uus-Meremaalt pärit haridusuuri J. Hattie on tõestanud, et eduka õppimise ühed olulisemad tegurid on õpetajate ja õpilaste omavahelised head suhted, vastastikune usaldus ning vaba õhkkond. Õpilasel on vaja tunnet, et õpetaja on usaldusväärne toetaja, kellega koos ja kelle toetusel liigutakse ühiste eesmärkide poole. (Sutrop jt, 2017, lk 246) „Kui õpetajat tajutakse kui vigade eest karistajat ja eelkõige hinnete panijat, ei saa kindlasti rääkida soodsast õpikeskkonnast” (Sutrop jt, 2017, lk 246). Vaimse õpikeskkonna alla kuuluvad õpilased, õpetajad ning teenindav personal, kellel on omavaheline koostöö; õppiv organisatsioon, milles õpilased on obligatoorne ehk kohustuslik osa ja arengu indikaator, innovatsioonide peamine agent; teadusloome soodustamine; üksikjuhtude, lokaalsete ja globaalsete aspektide ning erinevate mudelite, paradigmade pidev käsitlemine; uurimistöö, mis on õppeprotsessi loomulik osa. (Sarv) Vaimse õpikeskkonna moodustavad psühholoogilised tegurid, mis õppimist mõjutavad. Nendeks on õpilase varasemad õpikogemused, positiivsed ja negatiivsed emotsioonid, motivatsioon, tähelepanu ja taju. (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 27) J. Steele ja K. Meredith (1997) on nimetanud iseseisvat mõtlemist arendava õhustiku tingimustena seitse eeldust: piisav aeg, toetav õhkkond, ideede ja arvamuste paljususe tunnustamine, aktiivne osalemine, riskijulgus, austus ja väärtustamine (Sutrop jt, 2017, lk 246). Järgnevalt tuleb juttu J. Steele'i ja K. Meredith'i eeldustest.

Vaimses õpikeskkonnas on vaja piisavalt aega mõttevahetuseks ja tagasisideks. Samuti nõuab iseseisev mõtlemine mitmetel põhjustel aega. (Sutrop jt, 2017, lk 246) „Enne millegi uue üle mõtlema asumist on vaja aega, et selgitada välja, mida sellest juba teatakse või arvatakse. Aega on vaja ka selleks, et harjuda mõtteid oma sõnadega väljendama ja kuulma, kuidas nad kõlavad.” (Sutrop jt, 2017, lk 246) Kui ei ole mõttevahetust, siis ei ole võimalik saada tagasisidet, mis viiks mõttearenduste ja edasise refleksioonini. Tuleb meeles pidada ka seda, et iga inimese mõtlemiskiirus on erinev. (Sutrop jt, 2017, lk 246–247)

Tartu Ülikooli eetikakeskus (2017) on avaldanud mõtte, et õpilased ei julge alati oma mõtteid vabalt väljendada ning ootavad õpetajalt n-ö õiget vastust. Sama tunnetab uurimistöö autor igapäevases koolielus, sest ta on ise sellist olukorda tundides kohanud, mil õpetaja küsib kogu klassilt küsimuse, aga mitte keegi ei julge vastata. Autori arvates on vajalik vaimses õpikeskkonnas toetava õhkkonna olemasolu.

Loomulik on ka see, et iseseisvad õpilased arendavad hüpoteese aktiivselt, sidudes ideid ja kontseptsioone erinevatel viisidel. Mõned neist kombinatsioonidest võivad viia paremale tulemusele kui teised, mõned võivad tunduda tähtsad vaid teatud hetkel ning jääda edasise arutelu käigus tagaplaanile. (Sutrop jt, 2017, lk 247) „Samas võivad esmapilgul rumalad ideed osutuda edasises arutelus vägagi väärtuslikuks. Kui õpilased mõistavad, et nende vaba mõtlemist tunnustatakse, osalevad nad kriitilises analüüsis üha aktiivsemalt.” (Sutrop jt, 2017, lk 247)

Kui õpilastele on antud võimalus vabalt arutleda, tekib palju uusi ideid ja arvamusi. Olukorras, kus on kummutatud usk ainuõige vastuse võimalikkusesse, võib sageli avalduda klassis niisama palju erinevaid seisukohti, kui on klassis õpilasi. (Sutrop jt, 2017, lk 247) „Püüd piirata eriarvamuste väljendamist on õpilaste mõtlemise piiramine” (Sutrop jt, 2017, lk 247).

Iseseisva mõtlemise edendamiseks peab looma klassis arvamuste ja ideede paljusust soosiva õhkkonna ning tunnustama ideede ja arvamuste paljusust (Sutrop jt, 2017, lk 247). „Iseseisvas mõtlemises on määrav aktiivne osalemine. Kui puudub osalemine mõtlemis- ja õppimisprotsessis, ei ole ka iseseisvat mõtlemist.” (Sutrop jt, 2017, lk 247) Koolis leidub õpilasi, kes on passiivsed ja arvavad, et õpetaja ning tekst peavad andma teadmisi ja et õppimise eest vastutab õpetaja. Kui neid õpilasi ei suunata iseseisvalt mõtlema ja kui õppimine ei muutu nende jaoks oluliseks, ei hakka nad iseseisvalt mõtlema. (Sutrop jt, 2017, lk 247)

Vaba mõtlemine võib olla riskantne, sest ideed võivad põimuda kummalisel, naljakal või vasturääkival viisil. Selle juures on oluline õpetajapoolne selgitus, et see on loomulik, teiste mõtteid ei tohi naeruvääristada, sest see piirab mõtlemist, muutes selle riskantseks. Turvalises ning riskivabas õhkkonnas, kus hinnatakse erinevaid ideid, toimub mõtlemine paremini. D. Golemani (2000) sõnul tuleks koolis luua õhkkond, mis muudab kooli „hoolivaks kogukonnaks“, kohaks, kus õpilased tunnevad, et neist lugu peetakse, neist hoolitakse, kus nad tunnevad sidet klassikaaslaste, õpetajate ja kooliga. (Sutrop jt, 2017, lk 247–248)

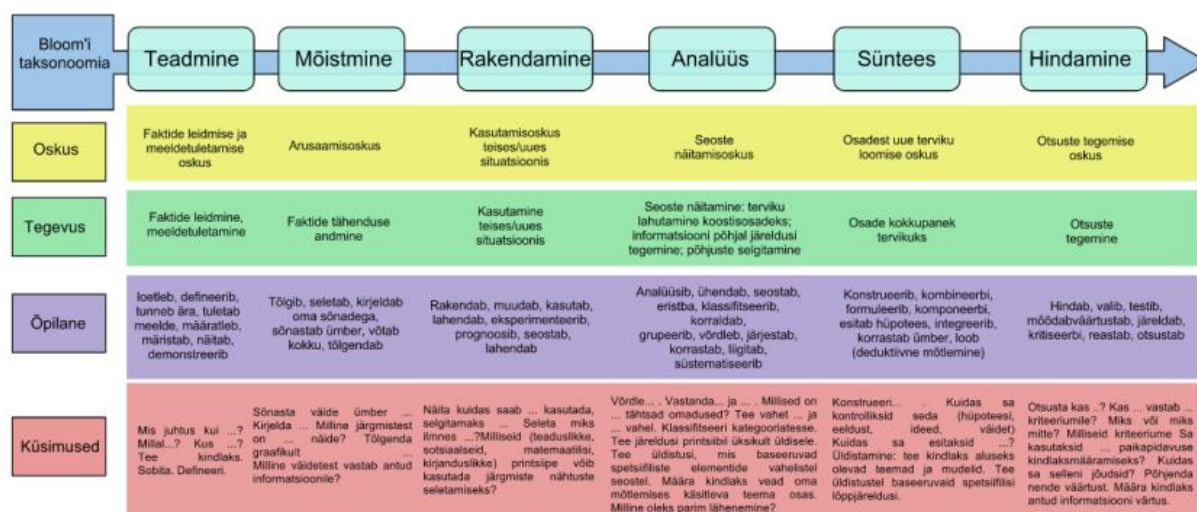
Austus on usk iseendasse, et iga õpilane suudab teha iseseisvaid järeldusi (Sutrop jt, 2017, lk 248). „Kui õpilased mõistavad, et nende seisukohti hinnatakse ja õpetaja austab nende arvamust, vastavad nad sellele harilikult suurema vastutustunde ja hoolega” (Sutrop jt, 2017, lk 248). Kui õpetaja näitab üles suuremat lugupidamist, hakkavad õpilased selle tulemusena ise oma mõtteid enam hindama ning oma tegevust ja selle tulemusi tõsisemalt võtma (Sutrop jt, 2017, lk 248).

Vastused, mida õpilastelt oodatakse, näitavad, mida väärtustatakse (Sutrop jt, 2017, lk 248). „Selleks, et õpilased hakkaksid iseseisvalt mõtlema, on oluline neile teada anda, et nende arvamused, st nende iseseisev analüüs, on väärtuslikud. Oma nõudmistega õpilastele annab kool suurel määral teada, mida tegelikult hinnatakse. Kui õpilastel lastakse enamasti ainult

esitatut korrata kas küsimise või testide teel, mõistavad nad peagi, et kõige tähtsamaks peetakse kellegi teise mõtete kordamist.” (Sutrop jt, 2017, lk 248) Teistsuguse tegevuse ja tagasiside küsimusega saadakse näidata, mida tegelikult väärtustatakse (Sutrop jt, 2017, lk 248).

2.4. Intellektuaalne õpikeskkond

Intellektuaalse õpikeskkonna moodustavad need tegurid, mis tulenevad õpilase intellektuaalsest kaasatusest õppimise eesmärkide seadmisel ning õpiülesannetest (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 29). „Intellektuaalset õpikeskkonda mõjutavad õppimisele seatud eesmärgid” (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 29). Õpilast mõjutavad soodsalt sellised eesmärgid, mis arvestavad õppijate varasemate kogemuste ning teadmistega (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 29). „Seega iseloomustab head õpieesmärki väljakutse õppija jaoks – see ei tohi olla liiga raske ega liiga kerge” (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 29). B. S. Bloomi järgi (1956) on õppimisel kuus erinevat tasandi eesmärki (vt joonis 1), mida on Laanpere loetlenud õpieesmärkides. Nendeks on teadmine, mõistmine, rakendamine, analüüs, süntees ja hindamine. (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 29)

Joonis 1. B. S. Bloomi mudel (Laanpere, 2016)

Teadmine on inimese võime reprodutseerida ehk taasluua meeldejäetud infot. Teadmise tasandi õpieesmärgid on saavutatud, kui õpilane defineerib, kordab, nimetab, samastab, loetleb tunneb ära. Mõistmine on võime üle kanda edastatud infot ühest vormist teise, seda lahti mõtestada ning oma sõnadega edasi anda. Mõistmise tasandi õpieesmärgid on saavutatud, kui õpilane kirjeldab, seletab, jutustab, sõnastab ümber, koostab ülevaate. Rakendamine on võime kasutada õpitud seaduspärasusi ja mudeleid teisel viisil või uudsetes oludes. Rakendamise tasandi õpieesmärgid on saavutatud, kui õpilane kasutab, parandab, demonstreerib, illustreerib, harjutab. Analüüsimine on võime jaotada vaadeldav info

koostisosadeks ning seda töödelda. Analüüsimise tasandi õpieesmärgid on saavutatud, kui õpilane eristab, võrdleb, kritiseerib, küsib, lahendab, kategoriseerib. Sünteesimine on analüüsile vastandlik võime koostada komponentidest uusi tervikuid. Sünteesimise tasandi eesmärgid on saavutatud, kui õpilane loob, planeerib, sõnastab, organiseerib, valmistab, konstrueerib. Hindamine on võime anda hinnanguid lähtuvalt nähtuse sisemisest kooskõlast. Hindamise tasandi õpieesmärgid on saavutatud, kui õpilane otsustab, valib, hindab, tunnustab ja kritiseerib. (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 29–30).

„Õpieesmärkide loetelu on üles ehitatud hierarhiliselt, eeldades, et kõrgema astme võime saavutamiseks on vältimatu eelnevale kategooriale vastava arengutaseme saavutamine. Õpiülesannetel on üks või mitu eesmärki lähtuvalt kirjeldatud õpieesmärkide tasanditest.” (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 30) Kui eesmärgi saavutamine on õpilase jaoks liiga lihtne või liiga keeruline, siis ei ole antud ülesanne tema jaoks väljakutsuv ning intellektuaalne õpikeskkond ei soodusta õppimist (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 30). „Õpiülesanne on õppimist soodustav, kui see on õppija jaoks tähenduslik” (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 30). Tähenduslik on aga vaid selline ülesanne, mis on seotud õppija vajaduste, huvid ja eesmärkidega. Seega on intellektuaalne õpikeskkond õppimist toetav, kui õpilased saavad ise osaleda õpieesmärkide püstitamises ja -ülesannete valikul. (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 30)

2.5. Sotsiaalne õpikeskkond

Sotsiaalne interaktsioon on inimeste teineteisele suunatud sotsiaalne tegevus, mida suunab vastastikuste toimingute mõju [Sissejuhatus sotsioloogiasse (märksõnad ja loengutes näidatavate kilede tekst) lk 3].

Sotsiaalne õpikeskkond on keskkond, kus mängivad olulist rolli sõprussuhted (Talts, 2000, lk 9). Sotsiaalse õpikeskkonna moodustavad need sotsiaalsed tegurid, mis tulenevad õppijate omavahelistest ja õppijate ning õpetaja vahelistest suhetest (Beljajev ja Vanari, 2005, lk 28). „Igaüks, kes on sisenenud klassiruumi, on märganud, kuivõrd mitmekesine võib olla sotsiaalne interaktsioon klassis” (Talts, 2000, lk 15). Samuti ei ole keeruline märgata ka seda, et need suhted on ühte klassiruumi koondunud inimeste jaoks väga olulised, sest suhetele pühendatakse palju aega (Talts, 2000, lk 15). „Sotsiaalne interaktsioon on oluline kõikidele inimestele ja oskused selleks hakkavad arenema juba varases lapsepõlves” (Talts, 2000, lk 15). Sotsiaalne kontekst klassis mõjutab oluliselt õppimise kvaliteeti, mida õpetaja saab kujundada, arvestades, et ruumi paigutus ja iga õpilase võimalused olla õpetaja vaateväljas avaldavad mõju lapse seisule teiste laste silmis. Sotsiaalsed suhted on enim klassi elu mõjutav aspekt, millest õpetaja peaks olema teadlik. Selle juures on oluline, et õpetaja tunneks laste sotsiaalse arengu mõjutavaid strateegiaid. (Talts, 2000, lk 15)

„Individuaalsust arvestav õpikeskkond saab kujuneda üksnes siis, kui õpetaja laste suhetes väärtustab heatahtlikkust ja abivalmidust, võimet üksteiselt õppida ja kriitiliselt mõelda” (Talts,

2000, lk 15). Õppimine võib mõnes mõttes sisaldada teatud riski ning laste valmisolek võtta endale risk on erinev. Sageli võib aidata siin õppimine paaris või rühmas, kus õpilastel on võimalik tunnetada kaaslaste sotsiaalset tuge ning kus kõikidel on võimalus tegutseda ja otsustada. Õpilaste sotsiaalset arengut õppetunnis on võimalik edendada mitmete organisatsiooniliste meetmetega – reeglite ja protseduuridega, õpetaja käitumis- ja suhtlemisstiiliga. (Talts, 2000, lk 15)

3. METOODIKA

Uuringu käigus tehti intervjuud, kus kasutati ettevalmistatud avatud küsimusi. Uuringu meetodiks valiti kvalitatiivne meetod. Sellega sooviti saada ammendav kirjeldus, mis aitaks saavutada uurimistöö eesmärgi.

Intervjueeriti kahte koolijuhti. Kahe direktori valikul arvestati direktori kogemust oma ametis. Üks koolijuht, keda intervjueeriti, on staažikas omal alal, kuid teine direktor on koolijuhi tööd just alustanud. Sellise põhimõttega sooviti näha, kuidas kaks erineva kogemusega direktorit vastavad küsimustele.

Enne intervjuude tegemist tutvuti erinevate koolide arengukavadega. Seda tehti selle teema kohta rohkema info hankimiseks ning mõtete leidmiseks intervjuuks vajalike küsimuste jaoks.

Erinevate koolide arengukavasid uurides loodi tabel märksõnadega, mis näitas erinevate koolide arengusuundasid. Uuriti 20 kooli arengukavasid. Sellest tabelist (vt lisa 2) saab teada, kui paljud koolid soovisid või soovivad midagi saavutada. Peale seda hakati nende märksõnade abil küsimusi koostama. Kuid varsti ilmnas, et paljud märksõnad on seotud õpikeskkonnaga. Nii otsustatigi teha küsimused õpikeskkonna kohta. Koostati kolm küsimust (vt lisa 3). Küsimuste koostamisel arvestati uurimistöö tegija esimese võimalusega olla tulevikus koolijuht. 13 aastane periood arvutati välja järgmise valemiga: üldhariduskoolis õppimise aeg + ülikoolis õppimise aeg + töökogemuse saamise aastad.

Peale küsimuste koostamist loodi fail, kuhu kirjutati intervjueerija ehk selle uurimistöö autori tutvustus (vt lisa 4), millisel teemal uurimistööd tehakse ja miks seda tehakse. Veel kirjutati sellele failile õpikeskkonna mõiste, mis saadi põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest, ning küsimused.

Sellele järgnes intervjueeritavate otsimine. Otsustati, et üks direktor kellega tehakse intervjuu on oma Kääpa Põhikooli direktor Rait Laatsit. Teise direktori valikut soovitas uurimistöö juhendaja ja see oli seotud Ettevõtliku kooli haridusfestivaliga. Nimelt selle festivali päevajuht oli Urmo Reitav, kes oli hiljuti saanud Paide Riigigümnaasiumi juhiks ning hakanud looma uut kooli. Nii otsustatigi intervjueerida ka teda.

Järgnes koolijuhtidega intervjueerimiseks aja kokku leppimine. Esimene intervjuu tehti Kääpa Põhikooli direktori Rait Laatsitiga. Intervjuu toimus Kääpa Põhikoolis 17. oktoobril 2018. Intervjuu kestis 43 minutit ja 56 sekundit. Teine intervjuu tehti Paide Riigigümnaasiumi direktori Urmo Reitaviga. Intervjuu toimus Paide Muusika- ja Teatrimajas aset leidnud Ettevõtliku kooli haridusfestivalil 18. oktoobril 2018. Intervjuu kestis 12 minutit ja 16 sekundit.

Intervjuudel oli intervjueeritavatele antud leht, kus olid kirjas küsimused, uurimistöö ja selle autori tutvustus ja õpikeskkonna mõiste. Intervjueerimisel küsis intervjueerija küsimuse ning

intervjueeritav vastas sellele. Intervjuusid salvestati diktofoniga. Peale intervjuude tegemist hakati neid ümber kirjutama. Seda tehti selleks, et hiljem oleks võimalus vastuseid kodeerida. Pärast intervjuude ümberkirjutamist hakatigi kodeerima (vt lisa 5). Kodeerimine toimus kolmes etapis. Esimeses etapis kodeeris uurimistöö autor, teises autori juhendaja, kolmas etapp oli ühine kodeerimine. Ühisel kodeerimisel pani uurimistöö autor kaks eelmist kodeerimist kokku. Kodeerimist tehti selleks, et võtta intervjuust välja vajalikud osad analüüsimiseks.

Uurimistöös on kasutatud direktorite nimesid keda intervjueeriti. Selleks, et neid nimesid siin kasutada, on küsitud luba intervjuudes küsitletud direktorite käest.

4. TULEMUSED

Järgnevates alapeatükkides esitatakse intervjuudel saadud tulemused. Peatükis 4.1. on kirjas direktorite kokkuvõtlikud vastused küsimustele ja peatükis 4.2. on kirjas intervjuude kokkuvõte.

4.1. Tulemuste esitamine

Tulemused on esitatud intervjuus esitatud küsimuste põhjal vastavalt küsimuste järjekorrale.

1) Kuidas võiks teie arvates välja näha õpikeskkond 13. aasta pärast?

Rait Laatsiti vastus. Õpikeskkond sõltub mitmetest asjaoludest – kooli eesmärk ja ümbritsev keskkond. Näiteks, kuhu tahetakse kooliga jõuda ja kuhu peavad õpilased jõudma (nt loodus). Endale peab selgeks tegema eesmärgi ning mõtlema, mille kaudu jõuda lõpptulemuseni. Sellist asja nimetatakse visiooniks. Peab ka mõtlema lähtepunktile ehk alusele, millelt hiljem edasi minna. Lähtepunktiks võib lugeda näiteks meie keele ja kultuuri olemasolu. 13. aasta pärast on klassikaline kool väga paljuskki muutunud. Puudub range tunnijaotus ning õppija on valmis muutusteks kooli lõpetamisel. Õpetamise lähtealus on tõenäoliselt muutumas. Õpetaja ei pruugi olla enam klassi ees seisev inimene, kes jagab õpilastele tarkust. Tulevikus on tarkuse jagamine õppija ning õpetaja vahel vastastikune. Näiteks, õpetaja annab juhendid või suunab õpilast ning pannakse tööle meeskonnad. Õpilane ja õpetaja on õpipartnerid. Kindlasti peab õpilane tuleviku koolis rohkem iseseisvalt töötama. Iseseisvaks õppimiseks peab algklassides panema aluse õpioskustele. Algklassides võiks olla üldõpetuse põhimõtte ning põhikooli III astmes kursuste süsteem. Tulevikus ei peaks õppeklass olema kindel ja range ruum. Klassiruumi võivad õpilased ja õpetajad kujundada sellel hetkel, kui tund on algamas. Seda võivad nad teha nii nagu õigeks peavad. Näiteks, eraldatakse laudu ja toole laiali, pannakse istmed ringikujuliselt või jaotatakse need rühmiti laiali. Koolihoone peaks olema avatud ruum. See võiks olla umbes nii suur nagu Kääpa Põhikooli üks korrus ilma vaheseinteta. Avatud ruumis oleksid kandvad postid, nišid, kuhu üks või teine seltskond saaks tõmbuda, ja helikindlad vaheseinad, mida saab vahele tõmmata, et seltskondade jutt ei kostuks teineteiseni. Avatud ruumis oleks võimalik moodustada väiksemaid ruume, nurgataguseid, poodiume ja amfiteatrit. Kui kool paikneb maapiirkonnas võiks õpilasi võimalikult palju õue suunata ja teha nendega õuesõpet. Üks võimalus täiesti uueks õpikeskkonnaks on õues õppimine.

Urmo Reitavi vastus. 13. aasta pärast ei ole õpiruum ainult füüsilises keskkonnas. Suur osa õppetööst ei pruugi toimuda enam klassis. 13. aasta pärast võivad need kohad olla laiali. Näiteks, kodus toimub üks osa õppimisest, mingisugustes töökohtades ning praktilistes kohtades. Erinevates kohtades õppimine võib minna kokku äsja õpituga ja nendes kohtades saab arvestada ka individuaalsusega. Koolis ei pea toimuma õppimine. Õppimine võib toimuda trennis, huviringis, noortekogus, noorteühenduses, vabatahtlikuna tegutsedes, kus kõik on õppimise osa. Tulevikus võib see kuuluda õpikeskkonna juurde. Füüsilise keskkonna ruumid võivad muutuda avatumaks ehk suuremaks. Nendes ruumides saab teha ühistegevusi. Mingit ainet, teemat või projekti võidakse õppida koos ilma vahet tegemata, mis klassi õpilane keegi on. Õppijad on hästi erinevad. Leidub neid, kes tahavad koos õppida ning leidub ka neid, kes tahaksid vaikselt ja rahulikult kuskil nokitseda. Seepärast peab 13. aasta pärast koolimajas leiduma individuaalseid kohti, kus saab üksinda, kahekesi või kolmekesi olla ning teha midagi. Õpikeskkond tähendab ka sotsiaalset keskkonda ehk suhteid inimestega. Tulevikus võiks olla avatus ja koostöö suurem ning sotsiaalne õpiruum veel õppijasõbralikum ja individikeskem. Õpikeskkond on ka emotsionaalne keskkond, kus õpilased õpivad iseennast rohkem tundma.

Urmo Reitavi arvates on tänane koolikeskkond liialt tüdrukutekeskne ehk feminiinne. Eriti põhikoolis on õpiprotsess liialt tüdrukutele orienteeritud. Vaadates õpikute ja töövihikute ülesannete püstitusi, häirib see teda väga. Õpikeskkonna juurde kuulub ka intellektuaalsus. Tänapäeval on koolis hästi (uurimistöö autor tunnetas intervjuul selle sõna juures, et seda on mõeldud nii positiivses kui ka negatiivses tähenduses) surutud peale teadmiste omandamine ehk info hulga omandamine. Tulevikus on kindlasti rohkem infot kui täna. See tähendab seda, et tuleb osata teha valikuid info hulga ja selle vajalikkuse osas.

2) Millega soovitaksite minul arvestada tulevikus oma kooli loomisel õpikeskkonna osas?

Rait Laatsiti vastus. Koolid jagunevad omandivormi poolest erinevatesse rühmadesse. Munitsipaalkool on kool, mille omanik on kohalik omavalitsus. Erakool on kool, mille omanikeks või pidajateks on teatud inimesed. Kui teha oma kool näiteks erakool, siis tuleb kindlasti lähtuda Eesti riigis kehtivatest seadustest. Nende seaduste piires on tegutsemine vaba, kui tegevused jäävad seaduste piiresse. Kui sul on head mõtted ning sa tahad luua erakooli, tuleb kõigepealt leida head rahastajad, sest tuleviku unistuste kooli jaoks on vaja rahalist ressursi. Kui sa räägid investoritele oma unistustest ja tõestad neile, et nende raha paigutus on otstarbekas, asjalik ja tulevikuvaatega, võid sa neid leida. Sellist õpikeskkonna loomist on vaja kindlasti rahastada. Ideed võivad olla head, aga oluline on oskus ideedele leida rakendus. Pead leidma ka pedagoogid ning neile hästi maksma, sest hea õpetaja on hinnas ja läheb rohkem hinda. Oluline on see, et sul oleksid õpetajad, kellel on sinuga samasugune nägemus. Õpetaja vanus ei mängi selles rolli. Rolli mängib see, kas õpetaja

tuleb sinu ideedega kaasa ning kas teie ideed haakuvad. Õpetaja peab olema mõttekaaslane, kellel on sinuga ühesugune nägemus. Peab ka mõtlema, kuhu see kool teha.

Rait Laatsiti arvates oleks sellist kooli kergem teha Tallinnas või Tallinna ümbruses, sest seal on rohkem inimesi, rohkem tootmist, rohkem nii rahalist kui ka inimressurssi. Õpikeskkonna juures peab lähtuma eesmärgist, mis näitab, kuidas jõuda lõpptulemuseni.

Urmo Reitavi vastus. Esimene asi, millega tuleb arvestada, on noored, kes tulevad sellel ajal kooli. Sest me ei saa teha kooli, mis oli meie või sinu ajal. Me peame tegema kooli nendele noortele, kes tulevad sinna õppima. Peab arvestama nende noorte vajadustega. Noori võiks küsitleda.

Kui Urmo Reitav Paides kooli lõi, vestles ja kohtus ta erineval moel noortega, et teada saada, missuguses koolis tahab noor käia. Tehnoloogia arenguga tuleb kindlasti arvestada. Võib olla on mingisuguses tegevuses tehisintellektiga programmeeritud asjad, võib olla on ka robotid. Urmo Reitav siiski ei usu, et robotid võtaksid 13. aasta pärast õpetamise üle. Urmo Reitav soovitaks arvestada tõenduspõhisusega ehk uuringutega. Vaadata, milliseid uuringuid on tehtud, ja õppida nendest. Näiteks, teadlaste uuringud, laiemad uuringud. Kindlasti võiks õppida teiste kogemustest ning arvestada nendega.

3) Olen uurinud ka mitmete koolide arengukavasid ja nendest on tulnud välja, et paljud koolid tahavad muuta enda õpikeskkonda paremaks. Kuidas kooli arengukava toetab õpikeskkonna paremaks muutmist?

Rait Laatsiti vastus. Rait Laatsit soovitas vaadata Kääpa Põhikooli arengukava ning mõtelda selle peale, kas seal arengukavas on selliseid punkte. Kääpa Põhikooli arengukavas on need punktid (Kääpa Põhikooli arengu põhisuunad – uurimistöö autori täpsustus) suhteliselt üldiselt kirjutatud. Ka need momendid, mis puudutavad õpikeskkonda. Need momendid on teadlikult sõnastatud selleks, et saada arengukava põhjal õpikeskkonda arendada nii, nagu me õigeks peame.

Urmo Reitavi vastus. Urmo Reitav ütles, et tema kui koolijuhi jaoks on kooli arengukava hästi oluline. See on nagu tööplaan viie või kolme aasta perspektiivis. Selle planeerimisel tuleb arvestada nende samade asjadega, millest oli juttu eelmise küsimuse juures. Urmo Reitavile on päris elus jäänud mulje, et arengukava on üks tühine dokument ning see on kuskil kodulehel üleval ja kõik peavad seal kirjas olevaid asju tegema. Arengukava on nagu generaalsuuna, mille järgi koolis toimetatakse. Arengukava juurde käib ka analüüsimine ja selle baasil millegi uue loomine. Kui arengukavas on mingi asi kirjas, siis see ei tähenda seda, et seda ei tohi muuta. Arengukava on praktiline dokument, mida peab ja tohib muuta. See tuleb igal aastal üle vaadata ning peab mõtlema, kas need eesmärgid kõnetavad ja vajavad muutmist. Võib olla on kolme või viie aasta jooksul toimunud muutused, millega saab muuta suunda teise kohta. Arengukava ei ole kivistatud dokument, mis seisab kuskil

mõned aastad. Seda tuleb kogu aeg üle vaadata. Üks teema, mida arengukava tehes jälgida, on õpikeskkond. Tuleb luua keskkond ja tingimused õpilastele selleks, et nad areneksid ja liiguksid edasi. Sinna kuuluvad ka õpetajad ja õppekava ning kogu selline toetajaskond, kes on kooliga seotud. Urmo Reitavi jaoks on õpikeskkonna teema hästi oluline.

4.2. Kokkuvõtte esitatud tulemustest

Intervjuudest ilmnese, et õpikeskkonnal on mitu vormi, mis on esitatud ka õpikeskkonna peatükis. Rait Laatsit väitis, et õpikeskkond sõltub kooli eesmärgist ja ümbritsevast keskkonnast. Urmo Reitav ütles, et 13 aasta pärast ei toimu suur osa õppimisest füüsilises keskkonnas. Õppimiskohad võivad olla igal pool. Seda mõtet on nimetatud ka füüsilise õpikeskkonna ruumipaigutuse peatükis. Mõlemad direktorid arvasid, et tulevikus võiksid muutuda füüsilise keskkonna ruumid avatumaks. Samuti arvasid direktorid, et 13 aasta pärast on klassikaline kool väga palju muutunud. Rait Laatsit ütles, et 13 aasta pärast peab õpilane rohkem iseseisvalt töötama ning sellele iseseisvale töötamisele peab aluse panema algklassides. Iseseisva töötamise mõte on esitatud ka „Iseseisvat mõtlemist arendavad eeldused vaimses õpikeskkonnas” peatükis. Rait Laatsit rääkis ka sellest, et kui kool paikneb maapiirkonnas, siis tuleks õpilasi võimalikult palju õue suunata. Urmo Reitavi arvates peaks 13 aasta pärast leiduma koolimajas ka individuaalseid kohti, kus saab üksinda või kahekesi õppida. Urmo Reitav rääkis, et õpikeskkond on sotsiaalne keskkond, mis tähendab suhteid inimestega. Seda on nimetatud ka sotsiaalse õpikeskkonna peatükis. Veel on õpikeskkond emotsionaalne keskkond, kus õpilased õpivad iseennast rohkem tundma, ning intellektuaalne keskkond. Neid kahte keskkonda kinnitavad teoorias emotsionaalse õpikeskkonna ja intellektuaalse õpikeskkonna peatükid. Urmo Reitavi arvates on tulevikus veel rohkem infot kui täna ning see tähendab seda, et tuleb osata teha valikuid info hulga ja selle vajalikkuse osas.

Rait Laatsit rääkis rohkem sellest, mida teha, kui luua oma kool. Veel ütles ta ka, et enda kooli tuleb leida õpetajad, kellel on direktoriga ühesugune nägemus. Urmo Reitav ütles, et esimene teema, millega tuleks oma kooli loomisel arvestada on noored, kes tulevad sellel ajal kooli. Noori peab küsitlema. Seda tegi Urmo Reitav ise ka siis, kui ta hakkas Paides riigikooli üles ehitama. Veel tuleks arvestada tehnoloogia arenguga, tõenduspõhisuse ehk uuringutega ning kindlasti võiks õppida teiste kogemustest ning õpitut arvestada.

Rait Laatsiti arvates on Kääpa Põhikooli arengukavas õpikeskkonda puudutavad punktid suhteliselt üldiselt sõnastatud. Need punktid on teadlikult sõnastatud selleks, et arendada arengukava põhjal õpikeskkonda nii nagu õigeks peetakse. Urmo Reitav ütles, et tema kui koolijuhi jaoks on kooli arengukava väga oluline. See on nagu tööplaani viie või kolme aasta

perspektiivis. Urmo Reitavile on jäänud mulje, et arengukava peetakse üheks tühiseks dokumendiks, kuid tema hinnangul peaks arengukava rohkem väärtustama. Arengukava on nagu generaalplaan, mille järgi koolis toimetatakse. Arengukava on praktiline dokument, mida peab muutma. See tuleb igal aastal üle vaadata, selle käigus peab mõtlema kas need eesmärgid kõnetavad ja vajavad muutmist. Võib olla on kolme või viie aasta jooksul toimunud muutused, millega saab suunda muuta. Üks teema, mida arengukava tehes jälgida, on õpikeskkond. Sellega luuakse keskkond ja tingimused õpilastele selleks, et nad areneksid ja liiguksid edasi.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö on tehtud teemal õppijasõbralik õpikeskkond üldhariduskoolis. Töö teema valiti isiklikust huvist koolis toimuva vastu, sest tulevikus on autoril soov luua oma kool. Uurimistöö eesmärk oli leida vastus küsimusele, milline on õppijasõbralik keskkond 13 aasta pärast üldhariduskoolis.

Uurimistöö koosneb neljast osast. Uurimistöö esimene ja teine osa on teooria, milles käsitletakse järgnevaid teemasid: õpikeskkonna võimalused, õpikeskkond, füüsiline õpikeskkond, emotsionaalne õpikeskkond, vaimne õpikeskkond, intellektuaalne õpikeskkond ning sotsiaalne õpikeskkond. Uurimistöö kolmandas osas on kirjeldatud töö metoodilist poolt. Neljandas osas esitatakse tulemused.

Uurimistöö eesmärgi saavutamiseks tehti uuring. Uuringu käigus tehti intervjuu, kus kasutati ettevalmistatud avatud vastustega küsimusi. Intervjueeriti kahte koolijuhti. Intervjuudest tuli välja, et õpikeskkonnal on mitu vormi. Mõlemad direktorid arvasid, et 13 aasta pärast on klassikaline kool väga palju muutunud. 13 aasta pärast peaks koolimajas leiduma ka individuaalõppe kohti, kus saab üksinda või kahekesi õppida. Mõlemad direktorid arvasid, et tulevikus võiksid muutuda füüsilise keskkonna ruumid avatumaks. Intervjuudes anti soovitusi, kuidas oma kooli luua ning öeldi, et enda kooli tuleb leida õpetajad, kellel on juhiga ühesugune nägemus. Oma kooli loomisel tuleks arvestada noorte, tehnoloogia arengu, tõenduspõhisuse ehk uuringutega ning kindlasti võiks õppida teiste kogemustest ja nendega arvestada. Intervjuudes räägiti ka arengukavast. Üteldi, et arengukava on nagu tööplaan viie või kolme aasta perspektiivis. Arengukava on nagu generaalplaan, mille järgi koolis toimetada. Arengukava on praktiline dokument, mida saab ja peab vajadusel muuta. Üks teema, mida arengukava tehes jälgitakse, on õpikeskkond.

Uurimistöö tegija peab enda tegevust uurimistöös heaks. Natuke hirmutavateks kohtadeks uurimistöö juures pidas autor intervjuude tegemist, sest enne intervjuusid tekkis ärevustunne. Kõige raskem oli intervjuude ümber kirjutamine, kuna neid pidi helisalvestilt hoolikalt kuulama, et kõik oleks täpne ning see võttis päris palju aega. Veel oli raske teooriaosas lauseid sõnastada nii, et need oleksid öeldud oma sõnadega. Uurimistöö autori arvates oli uurimismetoodika hea, sest selle põhjal sai tehtud kõik vajalikud tegevused ning metoodika põhjal oli hea uurimistööd teha.

Seda uurimistööd on võimalik jätkata, näiteks teemal õpilase õppimine õpikeskkonnas.

KASUTATUD KIRJANDUS

Beljajev, Riina ja Vanari, Kätlin 2005. Õppimine ja õppimisoskuste arendamine täiskasvanuna. Kättesaadav:

<https://digiriul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/858/%C3%95ppimine%20ja%20%C3%B5ppimisoskuste%20arendamine%20t%C3%A4iskasvanuna%20uus%20fail.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Eesti keele seletav sõnaraamat. Kättesaadav <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi> (09.01.2019).

Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018. Kättesaadav. <https://www.eki.ee/dict/qs/> (28.02.2019).

Fisher, Robert 1995. Õpetame lapsi mõtlema. Kirjastus: Atlex.

Kikas, Eve ja Toomela, Aaro 2015. Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja nende arendamine. Kirjastus: Eesti Ülikoolide Kirjastus OÜ.

Kruusvall. Sissejuhatus sotsioloogiasse (märksõnad ja loengutes näidatavate kilede tekst). Tallinna Ülikooli õppejõu Kruusvall loengumaterjalid. Kättesaadav: <https://www.google.ee/search?q=sotsiaalne+interaktsioon&oq=sotsiaalne+interaktsioon&aqs=chrome..69i57.6039j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8> (09.01.2019).

Laanpere, M. 2016. Õpieesmärgid. Kättesaadav: <https://mariasavina.wordpress.com/2016/10/24/09-10-2016-opieesmargid-m-laanpere/>

Puura, Ivar 2012. Kuidas teadusloomet avalikkusele mõistetakse teha? Kättesaadav: <https://sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/kuidas-teadusloomet-avalikkusele-moistetakse-teha/> (01.03.2019).

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (PGS, RT I 2010, 41, 240 ... RT I, 13.03.2019, 119). Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122015015> (12.11.2018).

Sarv, Ene-Silvia. Õpikeskkonnast. Kättesaadav: <https://lingid.ee/UDHj3> (14.11.2018)

Sutrop, Margit; Toming, Helen; Kõnnussaar, Tiia 2017. Hea kooli käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Talts, Leida 2000. Algõpetuse aktuaalseid probleeme IX. Kirjastus: TPÜ.

Töötervishoiu ja tööohutuse seadus 1999. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12883561> (06.03.2019).

Võõrsõnade leksikon. Kättesaadav: <http://www.eki.ee/dict/vsl/index.cgi> (28.02.2019).

LISAD

Lisa 1. Töökeskkonna selgitus

Töökeskkonnas toimivad füüsilised, keemilised, bioloogilised, füsioloogilised ja psühholoogilised tegurid ei tohi ohustada töötaja ega muu töökeskkonnas viibiva isiku elu ega tervist. Töökeskkonna keemiliste ohutegurite ja füüsiliste ohutegurite parameetrid ei tohi ületada piirnorme. Piirnorm on ohuteguri parameetri ajaühikus mõõdetud keskmine väärtus, mis 8-tunnise tööpäeva ja 40-tunnise töönädala jooksul töötajale mõjudes ei põhjusta tervisekahjustust. Töökeskkonna ohutegurite piirnormid ja ohutegurite parameetrite mõõtmise korra jõustab Eesti Vabariigi Valitsus. Kui õnnetuse või haigestumise ohust ei ole võimalik hoiduda või kui töökeskkonna ohuteguri parameetrit ei ole võimalik viia vastavusse jõustatud piirnormiga tehnilisi ühiskaitsevahendeid või töökorralduslikke abinõusid kasutades, annab tööandja töötajale isikukaitsevahendid. (Töötervishoiu ja tööohutuse seadus 1999)

Lisa 2. Koolide arengukavade saavutamise eesmärgid

Tabelis on igal tulbal oma number, mis vastab teatud koolile. Koolide nimed on kirjas tabeli kõige viimases reas. Iga kooli numbri all on arvud üks ja null. See tähendab, et kui arendussuundade tulbas olevatest märksõnadest on mingi sõna mainitud teatud kooli arengukavas, siis on selle kooli tulbas number üks. Kui arengukavas ei ole midagi mainitud märksõna kohta, siis on selle kooli tulbas number null.

Tulbas nimega Kokku (arendussuundade arv) on igas reas kirjas arv, mis näitab mitme kooli arengukavas on mingit arendussuunda mainitud. Reas nimega Kokku (planeeritud suundade arv koolis) on kirjas arvud, mis näitavad mitut arendussuunda on mingi kooli arengukavas mainitud.

Tabel 1. Koolide arengukavade saavutamise eesmärgid

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendussuundade arv)
2	siseõu	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3
3	koolitus	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	18
4	projekt	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	16
5	puhkeala	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
6	eelkool	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
7	meene	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
8	huviringid	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	7
9	konkurss	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	10
10	koduleht	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	7
11	valikaine	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	3
12	arutelu	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	3
13	üritus	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	15
14	koostöö	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	19
15	õppesuund	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
16	arengukava	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	14
17	üldtööplaan	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	7
18	sisehindamine	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	8
19	kooli dokumentatsioon	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	4
20	maine	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	5
21	IT arendus	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendussuundade arv)
22	põhiväärtus	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3
23	enesehindamine	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	5
24	tunnustussüsteem	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4
25	infominutid	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
26	info liikumine	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
27	kooliraadio	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
28	eneseanalüüsioskus	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
29	E-kool	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
30	hoolekogu	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	15
31	lapsevanem	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	14
32	eelarve	1	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	8
33	turvalisus	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	9
34	rekonstrueerimine	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
35	staadion	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	4
36	mänguväljak	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
37	remont	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	6
38	territoorium	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	3
39	raamatukogu	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	9
40	projektor	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
41	evakuatsioonitrepp	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendus suundade arv)
42	uuendamine	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	9
43	õpilased korrapidaja abilisenä	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
44	õppekäigud	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	8
45	matkad	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
46	ekskursioonid	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3
47	kontserdid	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3
48	põhimäärus	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
49	õppekava	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	17
50	arendustegevus	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	11
51	õppenõukogu	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	4
52	arenguvestlus	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	13
53	koosolekud	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2
54	kultuuripärand	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
55	ettevõtlikkus	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3
56	tervisekasvatus/tervislik	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	5
57	kodukord	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
58	tugisüsteemid	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	7
59	IKT	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	6
60	sisehindamissüsteem	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	5
61	rahuloluküsitlus	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	6

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendus suundade arv)
62	sümboolika	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
63	personalipoliitika koostamine	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
64	tööleping	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4
65	ametijuhend	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	5
66	psühholoog	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	7
67	eripedagoog	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3
68	õpikoda	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
69	digipädevus	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	7
70	ühitus	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
71	tunnustamine	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	7
72	õpilasesindus	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	12
73	infosüsteem	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
74	renoveerimine	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	5
75	õpikeskkond	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	10
76	puhkenurk	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
77	sportimisvõimalus	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
78	kaasajastamine	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	10
79	vahendite soetamine	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3
80	esmaabi	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
81	väljalangemise ennetamine	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendus suundade arv)
82	olümpiaadid	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	9
83	I.O.R.E.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
84	minifirmad	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
85	liikluskasvatus	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
86	õpilaste kaasamine	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	5
87	HEV	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
88	informaatika	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
89	karjääriõpetus	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	4
90	viilistlaskogu	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
91	kompetentsusmudel	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
92	õuesõpe/õuesõppeklass	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	9
93	kirjeldav tagasiside	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
94	inventar	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
95	arvutipark	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3
96	kemikaalide muretsemine	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
97	mänguruum	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
98	projektor	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	4
99	kunstistuudio sisustus	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
100	keraamikaklassi sisustamine	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
101	muusikainstrumentide soetamine	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendus suundade arv)
102	Smart-tahvel	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
103	tugiisik	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
104	tasemetööd	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
105	arengumapp	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
106	koolivalmiduskaart	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
107	loovtööd	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	4
108	evakuatsiooniõppus	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
109	kooli tegevuse kajastamine	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
110	jalgpalliväljaku rajamine	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
111	arvuti	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	5
112	traditsioonid	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	5
113	ümarlaud	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
114	koolikultuur	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	6
115	ametikoht	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	7
116	soojustamine	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
117	ventilatsioonisüsteem	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
118	akustika	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
119	riskianalüüs	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3
120	kooliarst, kooliõde, pereõde	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
121	Tervist Edendav Kool	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendus suundade arv)
122	üldõpetus	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	4
123	transport	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	4
124	edulugu	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
125	juurdeehitus	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
126	loodusrada	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
127	koolihoovist õppeala kujundamine	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
128	koolivormi elementide täiustamine	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
129	mentorprogramm	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
130	õpetajate vahetus	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
131	õpilasvahetus	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	3
132	sõnaline tagasiside	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
133	analüüs	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	17
134	koolikiusamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
135	süsteem	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	17
136	trimester	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	4
137	juhtimismudel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
138	Ettevõtlik Kool	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	3
139	galerii	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
140	laoruum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
141	suusaruum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendus suundade arv)
142	saali laiendus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
143	murutraktor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
144	lumepuhur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
145	WiFi ruuterite soetamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
146	ujumisõpetus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
147	toolid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2
148	õpperühm	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
149	Stuudium	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
150	hommikuminut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
151	digivahend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	5
152	dokumendikaamerad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
153	valge tahvel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
154	karjäärinõustamine	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	3
155	väikeklass	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3
156	individuaalsus	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	8
157	õpilaskodu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
158	lastevanemate üldkoosolek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2
159	õpikäsitus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2
160	mulood	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
161	ettevõtlusõpe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2

1	arendussuunad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Kokku (arendus suundade arv)
162	arhiiviruumi korrastamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
163	välilava	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
164	palgajuhend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
165	Miksikene	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
166																						
167	Kokku (planeeritud suundade Arv koolis)	56	31	50	20	18	50	51	37	18	15	49	32	28	41	14	22	12	32	37	45	
168																						
169																						
170		Kul	Haa	Põlv	Mäe	Ran	Rida	Salu	Silla	Tall	Tart	Uht	Vale	Vilja	Ardo	Ääs	Hol	Kal	Suu	Lüll	Vaida	Põhikool
171		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	

Lisa 3. Intervjuude küsimused

1. Kuidas võiks teie arvates välja näha õpikeskkond 13 aasta pärast?
 2. Millega soovitaksite minul arvestada tulevikus oma kooli loomisel õpikeskkonna osas?
 3. Olen uurinud ka mitmete koolide arengukavasid ja nendest on tulnud välja, et paljud koolid tahavad muuta enda õpikeskkonda paremaks. Kuidas kooli arengukava toetab õpikeskkonna paremaks muutmist?
-

Lisa 4. Uurimistöö autori tutvustus intervjuueeritavatele

Mina olen Kääpa Põhikooli 8. klassi õpilane Romer Raamat ja teen enda loovtööd teemal „Tuleviku kool – õpikeskkond”. Uurin seda teemat, sest minu unistuseks on tulevikus luua enda kool ja soovin sellega seoses saada endale praktilisi soovitusi. Selle teemaga seoses olen uurinud koolide arengukavasid, mis lõppevad juba 2023. aastal. Minu kooli avamise võimalus on aastal 2031.

Õpikeskkond – õpilasele loodud eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav keskkond, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist. <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122015015?leiaKehtiv> (15.10.2018)

Lisa 5. Kodeerimise näidis

Romer Raamat: „Eee olen uurinud ka mitmete koolide arengukavasid ja nendest on tulnud välja, et paljud koolid tahavad muuta enda õpikeskkonda paremaks. Kuidas kooli arengukava toetab õpikeskkonna paremaks muutmist?”

Urmo Reitav: „Mhmh. Minu kui koolijuhi jaoks on kooli arengukava hästi oluline dokument. See on nagu tööplaan põhimõtteliselt viie või kolme aasta perspektiivis ja kui seda nagu planeerida, siis seda, siis siin samamoodi tuleb, nende samade asjadega, mis ma enne ütlesin tuleb arvestada tegelikult ehk tihtipeale on see päris elus on nõndaviisi, et see arengukava on nagu üks mõttetu, tühine dokument. No siuke mulje on minule jäänud. Kuski kodulehel on üleval. Seda peab tegema, siis kõik teevad seda. Mina ütlen, et see peab olema hästi oluline dokument. See on nagu, see ongi nagu generaalsul, mille järgi sa toimetad tegelikult seal koolis ehk analüüsid, prefekteerid eks ju ja lood midagi uut selle baasil. Et see on hästi tähtis dokument minu jaoks, et seda ei tasuks küll kuski väga kergekäeliselt ära, vaid päriselt ka et see on, see on nagu noh põhidokument minu jaoks no lisaks õppekavale loomulikult. Aga need kaks asja ongi kus sa kus sa nagu vaatadki pikemas perspektiivis, et kuhu me läheme, kas nagu selline siht on silme ees, kuhu suunas läheme, selle järgi teemegi eks ju. Aga see ei tähenda seda, et kui vahepeal midagi muutub, aga meil on arengukavas üks asi, jutt kirjas eks ju, et me ei tohi teha. Muidugi tohib muuta asju. Selles mõttes, et see on selline praktiline dokument ka mida mida peabki muutma, iga aasta üle vaadata, kas üldse kõnetab, kas üldse on vaja seda teha. Järsku on hoopis selle kolme viie aasta jooksul mingid muud muutused toimunud, siis teed suuna hoopis teise kohta. Noh, et see ei ole nagu kivisse raiutud dokument, mis aeg ajalt mulle tundub on tehtud. Palju on vaeva nähtud sellega ja siis see nagu seisab kuski kolm neli aastat, et ei. Koguaeg tuleb seda vaadata. Noh samamoodi kui sa arengukava teed, siis füüsiline või laiemalt õpikeskkond on üks teema, mida sa jälgid eks ju. Et millise keskkonna sa lood, millised tingimused me õpilastele loome tegelikult selleks, et nad areneksid ja liiguksid edasi nii öelda sealt. Seal on siis õpetajad seal hulgas õppekava. Noh kogu selline, kogu selline toetajaskond või või huvigrupid eks ju, kes kooliga seotud on. Minu jaoks on hästi oluline see. Kohe tulen sinuga. (Ütleb seda ühele inimesele) No vot. Minu mõtted need sulle.”

Romer Raamat: „Aitäh!”

Arengukava/tööplaan pikemas perspektiivis - Minu kui koolijuhi jaoks on kooli arengukava hästi oluline dokument. See on nagu tööplaan põhimõtteliselt viie või kolme aasta perspektiivis ja kui seda nagu planeerida, siis seda, siis siin samamoodi tuleb, nende samade asjadega, mis ma enne ütlesin tuleb arvestada. See on nagu, see ongi nagu generaalsul, mille järgi sa toimetad tegelikult seal koolis ehk analüüsid, prefekteerid eks ju ja lood midagi uut selle baasil. Aga need kaks asja ongi kus sa kus sa nagu vaatadki pikemas perspektiivis, et kuhu me läheme, kas nagu selline siht on silme ees, kuhu suunas läheme, selle järgi teemegi eks ju.

Tühine dokument (mulje) - tihtipeale on see päris elus on nõndaviisi, et see arengukava on nagu üks mõttetu, tühine dokument. No siuke mulje on minule jäänud. Kuski kodulehel on üleval. Seda peab tegema, siis kõik teevad seda.

Praktiline dokument, mida peab muutma - Aga see ei tähenda seda, et kui vahepeal midagi muutub, aga meil on arengukavas üks asi, jutt kirjas eks ju, et me ei tohi teha. Muidugi tohib muuta asju. Selles mõttes, et see on selline praktiline dokument ka mida mida peabki muutma, iga aasta üle vaadata, kas üldse kõnetab, kas üldse on vaja seda teha. Järsku on hoopis selle kolme viie aasta jooksul mingid muud muutused toimunud, siis teed suuna hoopis teise kohta. Noh, et see ei ole nagu kivisse raiutud dokument, mis aeg ajalt mulle tundub on tehtud. Palju on vaeva nähtud sellega ja siis see nagu seisab kuski kolm neli aastat, et ei. Koguaeg tuleb seda vaadata.

Arengukava/keskkond - kui sa arengukava teed, siis füüsiline või laiemalt õpikeskkond on üks teema, mida sa jälgid eks ju. Et millise keskkonna sa lood, millised tingimused me õpilastele loome tegelikult selleks, et nad areneksid ja liiguksid edasi nii öelda sealt. Seal on siis õpetajad seal hulgas õppekava. Noh kogu selline, kogu selline toetajaskond või või huvigrupid eks ju, kes kooliga seotud on. Minu jaoks on hästi oluline see.